

Vztahy mezi KLDR a Jižní Koreou a vývoj bezpečnostní situace na Korejském poloostrově

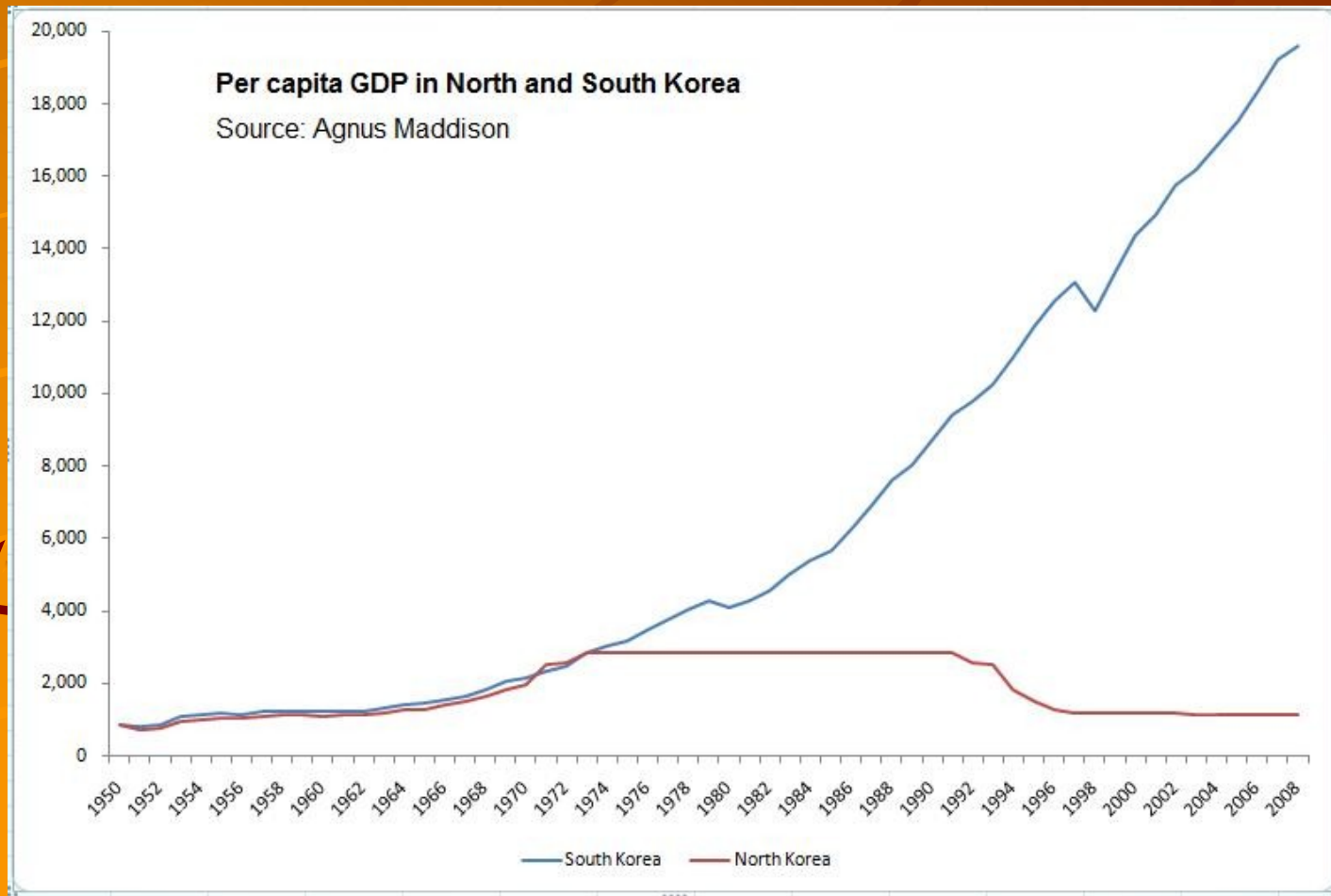
Hlavní mezníky vývoje na Korejském poloostrově v letech 1953-1989

- V roce 1953 došlo k podpisu příměří na Korejském poloostrově zástupci USA, KLR, Číny a mezinárodních sil. Příměří je odmítáno Jižní Koreou. KLR sice několikrát hovoří o mírovém sjednocení, avšak podmiňuje jej tím, že všechny cizí ozbrojené síly opustí korejský poloostrov.
- Růst napětí a incidentů kolem demilitarizované zóny ve druhé polovině 60. let. K nejvážnějším patří útok na sídlo jihokorejského prezidenta z ledna 1968, přepadení a zajetí americké průzkumné lodi Pueblo v témže měsíci a sestřelení amerického průzkumného letounu v dubnu 1969.
- V reakci na americko-čínské oteplování došlo ke krátkodobému pozitivnímu vývoji i na Korejském poloostrově. Po sérii jednání je v červenci 1972 zástupci obou Korejí podepsáno společné komuniké hovořící o budoucím sjednocení.
- Výchozí pozice obou stran pro implementaci komuniké se ale nedokázaly sblížit. Jižní korea chce nejdříve řešit spíše humanitární otázky, zatímco KLR podmiňuje pokrok v jednáních stažením amerických vojáků z poloostrova.
- Teroristické útoky ze strany KLR v 80. letech - bombový útok na jihokorejského prezidenta Chun Du-hwana při jeho návštěvě Barmy v říjnu 1983 a bombový útok na letadlo jihokorejských aerolinek se 115 lidmi na palubě v roce 1988.

Konec studené války a zhoršení bezpečnostního a ekonomického postavení KLDK

- Po dobu studené války se Severní Korea při zajištění ekonomické pomoci i nukleárního deštníku spoléhala střídavě na své dva hlavní spojence – Sovětský svaz a Čínskou lidovou republiku.
- Severokorejská ekonomika stagnovala již od poloviny 70. let. Zatímco dříve se držela na úrovni ekonomiky jihokorejské, od roku 1974 začíná zaostávat, na čemž se podílely i nadměrné severokorejské výdaje na zbrojení. Zhroucení se podařilo oddalovat jen díky dodávkám ekonomické i vojenské pomoci, které do KLDK plynuly ze Sovětského svazu a Číny.
- V září 1990 SSSR uskutečnil normalizaci vztahů s Jižní Koreou a v následujícím měsíci Moskva oznámila ukončení dodávek do KLDK za „přátelské“ ceny a zavedení tržních mechanismů do vzájemného obchodu.
- Vztahy mezi Pchjongjangem a Moskvou byly degradovány z aliančních na běžné sousedské.
- Po událostech z podzimu roku 1990 se Pchjongjang přimkl více k Pekingu. Číňané, podobně jako Rusové, sice oznámili ukončení dodávek zahraniční pomoci do Severní Koreje a zavedení tržní cen, avšak toto rozhodnutí nebylo nikdy zcela implementováno.
- Se zhoršující se ekonomickou situací KLDK se Čína stala jejím nejdůležitějším obchodním partnerem, na němž bylo přežití severokorejského hospodářství přímo závislé. Čína zůstala pro Severní Koreu hlavním poskytovatelem ropy, nerostných surovin i potravin.
- Po ztrátě Sovětského svazu si Severní Korea nemohla dovolit přijít o Čínu jako svého jediného zbývajícího spojence.
- Změny v rozložení sil po konci studené války vedly KLDK k rozhodnutí spoléhat se na vlastní jaderný arsenál.

Srovnání hospodářského vývoje KLDR a Jižní Koreje

Vztahy KLDR - Jižní Korea v 90. letech (I)

- Nástup prezidenta Ro Tche-ua (*Ro Tchä-ua*) v roce 1988 = odklon od politiky jihokorejských vlád v době studené války. Snaha zaujmout smířlivý přístup, vyhýbat se vzájemným střetům a eskalaci napětí. Nový prezident argumentuje, že viníkem rozdělení poloostrova a špatných vztahů jsou obě strany.
- Část Korejců chová naději, že nejrůznější rozhovory a nabídky spolupráce povedou ke smíření a sjednocení.
- Jihokorejský prezident představil svou novou politiku v prohlášení z července roku 1988, přičemž oznámil šest konkrétních kroků ke zlepšení vztahů mezi oběma státy:
 - 1) *mezilidské kontakty mezi oběma státy;*
 - 2) *setkávání rozdělených rodin;*
 - 3) *zvýšení obchodní výměny;*
 - 4) *vyrovnaný rozvoj ekonomiky, který pomůže zlepšit život na Severu;*
 - 5) *ukončení konfrontační a kompetitivní diplomacie;*
 - 6) *vznik kooperativní atmosféry vedoucí k trvalému míru na Korejském poloostrově.*
- Vydání **Formule sjednocení korejského národního společenství** v září 1989 = představuje pokyny jimiž, se má řídit politika sjednocení. Podle formule je třeba vnímat KLDR jako partnera, s nímž se Jižní Korea snaží obnovit jednotný stát.
- V roce 1989 vstoupilo severokorejské zboží na jihokorejský trh a opačným směrem začalo proudit o rok později.
- Na počátku 90. let proběhlo několik jednání na vysoké úrovni, která vedla k uzavření několika dohod (zejména **Dohoda o usmíření, spolupráci a výměnách** z roku 1992 a následné **protokoly o neútočení**) a k dočasnému zlepšení vzájemných vztahů.
- Opětovné ochlazení vzájemných vztahů na konci prezidentského funkčního období Ro Tche-ua.

Vztahy KLDR-Jižní Korea v 90. letech (II)

- Snaha nového prezidenta (1993) Kim Jong-Sama navázat na politiku svého předchůdce. Podobně jako Ro Tche-u i Kim Jong-sam podporuje zapojení KLDR do mezinárodního dění a podporuje sjednocení obou zemí.
- Vyhlášení **Třífázové formule sjednocení** v roce 1994.
 - 1) rekonciliace a kooperace v první fázi (vzájemné uznání, budování vzájemné důvěry a usmíření)
 - 2) Korejské společenství = přechodná fáze, připravují se institucionální a právní základ nového státu;
 - 3) Jednonárodní stát (vznik jednotné politické entity, instituce a systémy splynou v jeden celek, sjednocení je ukončeno.
- Sjednocení má být výsledkem dlouhodobého procesu založeného na postupném mírovém propojování obou zemí. Nemá dojít k absorbování KLDR ze strany Jižní Koreje.
- Problémy při realizaci politiky vůči KLDR (jaderná krize na Korejském poloostrově, vojenské provokace ze strany KLDR) = v reakci na severokorejské chování změnil Kim Jong-sam v roce 1996 svou politiku na politiku tzv. „**laskavého zanedbávání**“.
- Rozvoji vzájemných vztahů brání také změna ve vůdcovské pozici v KLDR v důsledku úmrtí Kim Ir-sena.
- Severokorejská strategie je po většinu 90. let (od roku 1994) charakterizovaná pasivním přístupem k mezikorejskému dialogu a naopak snahou o rozvoj přímých vztahů se Spojenými státy.
- Významné vojenské incidenty v letech 1996 a 1998.
- Jižní Korea v tomto období navzdory stagnaci vzájemných vztahů poskytla KLDR humanitární pomoc po ničivém hladomoru.

Jihokorejská politika vůči KLDR za vlády prezidentů Kim Te-Džunga a Ro Mu-hjona

- ☐ „Sunshine policy“ prezidenta Kim Te-Džunga (1998):
☐ Vychází ze tří základních principů (1. Korea nebude tolerovat severokorejské provokace; 2. Jižní Korea nemá v úmyslu zničit a absorbovat KLDR; 3. Korea chce pokročit v politice usmíření a spolupráce).
- ☐ Kim Te-Džung dal rovněž najevo, že Korea nebude narušovat severokorejské vztahy s jinými státy, pokud nebude KLDR narušovat jihokorejské vztahy.
- ☐ Kim Te-Džung si v rámci Sunshine policy neklade sjednocení za prioritní úkol. Nejprve je třeba dospět k dosažení mírového stavu (politika konstruktivního zapojení). Zmínky o sjednocení podle prezidenta spíše vzbuzovaly nedůvěru na straně KLDR, pro kterou bylo cílem zajištění přežití režimu.
- ☐ Zapojení KLDR mělo být klíčem k navození reformního prostředí uvnitř komunistické země = změny, které by z toho samovolně vyplynuly by vedly k proměně Severní Koreje.
- ☐ Vyvrcholením vývoje vzájemných vztahů se stal summit Kim Čong-Ila a Kim Te-Džunga v červnu 2000 (dohoda o zřízení horké linky, vybudování dopravy na posvátnou horu Kumgang společností Hyundai) Vydání tzv. **South-North Joint Declaration** prezidenty obou zemí.
- ☐ Značná finanční podpora KLDR ze strany Jižní Koreje.
- ☐ Kim Te Džungův nástupce Ro Mu-hjon pokračuje v Sunshine policy = má být navíc aplikována v rámci celé severovýchodní Asie (Politika pro mír a prosperitu).
- ☐ Na rozdíl od svého předchůdce považuje sjednocení obou Korejí za nevyhnutelné (vidí jej v případě jihokorejské pomoci jako možné v horizontu 10-20 let).
- ☐ Snaha o zlepšení vztahů s KLDR je komplikována v důsledku jaderné krize na Korejském poloostrově (účast Jižní Koreje na šestistranných jednáních)
- ☐ V roce 2007 se uskutečnil druhý summit nejvyšších představitelů obou zemí = dohoda ze Soulu.

South-North Joint Declaration (2000)

- Jde o stručnou smlouvu s pěti operačními paragrafy, v níž se obě země zavázaly:
 - 1) spolupracovat na znovusjednocení poloostrova vlastními silami nezávisle na externích intervencích;**
 - 2) uznat podobnosti v návrzích na podobu a průběh sjednocení;**
 - 3) vyřešit problematiku rozdělených rodin zorganizováním dalšího kola jejich setkání;**
 - 4) zvýšit oboustrannou důvěru pomocí rozvoje ekonomické spolupráce a výměn kulturních, sportovních a jiných delegací;**
 - 5) uskutečnit jednání na vládní úrovni s cílem implementovat výše dohodnuté body;**

Jihokorejská politika vůči KLDR v éře I Mjon-baka

- Hlavní prioritou jihokorejské politiky je vyřešení problému severokorejského jaderného programu. Snahou je přimět KLDR o návrat k šestistranným rozhovorům (přerušeny v roce 2008).
- Administrativa počítala s tím, že po severokorejské denuklearizaci by měla být na Korejském poloostrově utvořena nová mírová struktura vztahů (její součástí by bylo společné řešení humanitárních záležitostí, budování ekonomického společenství – podpora vzájemné spolupráce přinášející prospěch oběma stranám).
- Reálně jsou vzájemné vztahy a snaha o implementaci nové politiky narušeny řadou incidentů ze strany KLDR (zastřelení jihokorejské turistky v zakázané zóně u společných hranic, jaderný test v roce 2009, potopení jihokorejské korvety Čchonan v roce 2010, ostřelování ostrova Jon-Pchjong v roce 2010).
- Neúspěch jihokorejských snah o jednání. Jižní Korea v reakci snižuje ekonomickou pomoc KLDR (z 370 milionů USD v roce 2007 až na 1,9 milionů dolarů v roce 2010).
- V roce 2009 se Jižní Korea připojila k Proliferační bezpečnostní iniciativě = získává možnost zablokovat podezřelý náklad přepravovaný severokorejskými plavidly.

Bezpečnostní situace na Korejském poloostrově během prezidentství Pak Kun-hje

- Pak Kun-hje zvítězila v prezidentských volbách v Jižní Koreji v roce 2012. Po nástupu do funkce se snaží vést politiku vůči KLDR střední cestou, mezi antagonismem prezidentství I Mjon-baka a smířlivým přístupem Ro Mu-hjona.
- Oznámení, že Jižní Korea nebude klást žádné podmínky pro jednání s KLDR a připravenost k setkání s Kim Čong-unem.
- KLDR navzdory tomu pokračuje v provokativním a nepřátelském chování – test střely dlouhého doletu v prosinci 2012, uskutečnění jaderného testu v únoru 2013.
- Po společném vojenském cvičení jednotek USA a Jižní Koreji v roce 2013 Pchjongjang reagoval vypovězením dohody o příměří s USA, dohody o neútočení s KLDR a ukončením provozu horké linky.
- Dne 30. března KLDR vyhlásila Jižní Koreji válečný stav a stála za velkým kybernetickým útokem na jihokorejské firmy. Na počátku dubna pak KLDR přistoupila k uzavření průmyslového komplexu v Kaesongu.
- O několik měsíců později je severokorejská politika naopak charakterizovaná jistou mírou vstřícnosti – znovuotevření komplexu v Kaesongu v září 2013, obnovení setkávání rodin rozdělených korejskou válkou v únoru 2014. Severokorejští sportovci se rovněž zúčastnili říjnových Asijských her konajících se v jihokorejském Inčonu.
- Krátkodobé zklidnění situace bylo nicméně vystřídáno další krizí, když výbuch nášlapné miny v demilitarizované zóně vážně zranil dva jihokorejské vojáky. Soul poprvé od roku 2004 reaguje obnovením vysílání protirežimních propagandistických hlášení z megafonů, což vyústilo v dělostřeleckou přestřelku mezi oběma státy.
- Následná jednání vedla ke kompromisu, kdy KLDR vyjádřila lítost nad zraněním vojáků, souhlasila s dalším setkáním válek rozdělených rodin a Soul na oplátku zastavil protirežimní vysílání.

Americko-jihokorejská aliance

- Z pohledu korejských politiků představuje aliance USA základ udržení míru na Korejském poloostrově.
- V 90. letech Korea souhlasila, že bude přispívat na pobyt amerických jednotek v zemi a na konci 90. let tak platila přibližně 400 milionů USD.
- Mezi korejskou veřejností ale postupně roste „únava“ z pobytu amerických sil na území Jižní Koreji.
- Velká většina Korejců předpokládá úplné stažení USA po případném sjednocení.

Jižní Korea a válka proti terorismu

- Existuje jednoznačná dichotomie mezi vládní politikou podporovanou většinou elit a postojem veřejnosti.
- Už od 11. září 2001 byly jihokorejská vláda jedním z hlavních spojenců USA ve válce proti terorismu.
- Bezprostředně po útoku pomohla Jižní Korea prosadit v OSN rezoluci odsuzující útoky a ještě v roce 2001 se stala signatářem Mezinárodní konvence pro potlačení financování terorismu.
- Korea poskytla humanitární a ekonomickou pomoc při rekonstrukci Afghánistánu a korejský prezident v roce 2003 podpořil invazi USA a jejich spojenců do Iráku.
- V roce 2004 souhlasil jihokorejský parlament s vysláním 3600 mužů do Iráku (3. největší kontingent po USA a Velké Británii) a poskytl zemi humanitární pomoc.
- Korejská vláda vyslání vojsk uskutečnila navzdory vraždě korejského rukojmího zajatého iráckými teroristy.
- Naopak velká část veřejnosti nepovažuje terorismus za významný problém a podle výzkumů přibližně 70% Korejců nesouhlasilo s válkou proti terorismu a až 80% se vyslovilo proti invazi do Iráku.

Ekonomická dimenze jihokorejské zahraniční politiky

- V současnosti je země 4. největší ekonomikou v Asii, 15. největší ekonomikou na světě a 8. největším světovým exportérem.
- V 90. letech dochází k reorientaci jihokorejského exportu (směřoval hlavně do USA a Japonska) směrem k některým novým trhům (zejména Čína).
- Největším obchodním partnerem je dnes Čína, k dalším hlavním patří zejména USA a Japonsko.
- Jižní Korea v 90. letech do značné míry opustila politiku unilaterálního merkantilismu a vedle diverzifikace obchodních partnerů jej nahradila soustředěním se na rozvoj bilaterálních obchodních vztahů (1. preferenční obchodní dohody; 2. investiční dohody;).
- Uzavření dohod o volném obchodu s USA a EU (dosud neratifikovány), dále například s Indií, Chile či zeměmi ASEAN.
- Od konce 90. let také roste zájem o subregionální a regionální ekonomické dohody.